

Kolmapäev, 15. oktoober 2014 | 0,70 € (Soomes 2 €)

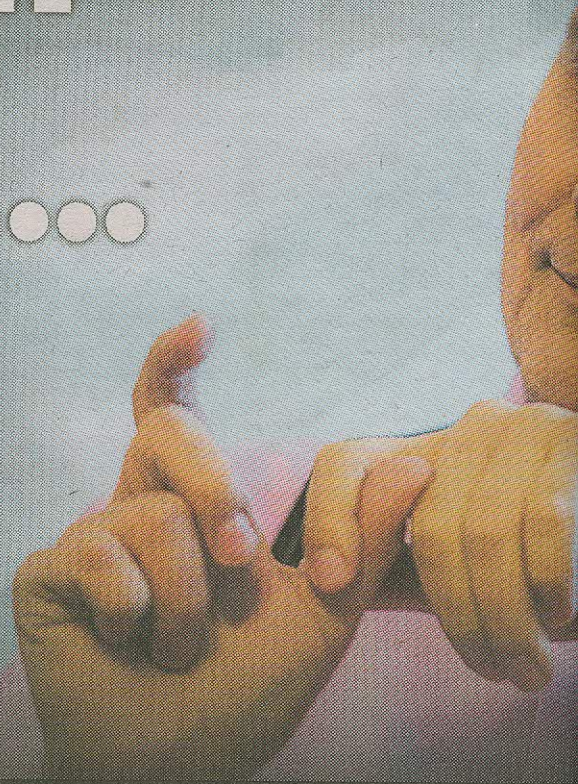
Mehhiko narkosõjas on tapetud umbes 80

Siil põhjustas autode kokkupõrke | Helen Sildnale Soome muusikaa

VAIKUS. ÜHTKI HÄÄLT SA EI KUULE...

TARMO LEIN

*Meile jõudu mälestus annab
üle kurbuse kannab
läbi pilkase öö.
Tõusev päike
Su ette laotab heleda tee -
Sinu jaoks on loodud see.*

Ohtuleht

70 aastat
Silita inimese
sõber

(Soomes 2 €)

ohtuleht.ee

as on tapetud umbes 80 000 inimest

õrke | Helen Sildnale Soome muusikaauhind: see oli üllatus!

ANDRES PUTTING (DELEFI)

TARMO LEINATAMM 1957–2014

MÄÄLT MULE...

nnab

tee -
ee.

TEKST: HELDUR KARMO, LEELO TUNGAL, KIRKE KANGRO, MAGDALEENA KANGRO

E

«ÕNNE 13» UUS STSENAARIST ON ANDRA TEEDE
ETV pikaegne menüsari «Õnne 13» järjekorranumbriga 602 jõuab järgmisel laupäeval, 25. oktoobril eestriise uue stsenaaristi sulest. Urmas Lennuk on oma viimaste aastate töö üle andnud dramaturgile ja luuletajale **Andra Teedele** (pildil). Uus stsenaarist lubab seriaalile särtsu juurde anda, vahendab ERR. ««Õnne 13» kirjutama hakkamine on nagu uude linna kolimine, sellisesse, kus on hästi värvikad naabrid, või nagu suurde suguvõsasse abiellumine, kus on lugematu arv tädisid ja onusid,» ütles Andra Teede, lubades, et kõik varasemast tuttavad tegelased jäävad alles. **ÕL**

ALDO LUUD

PENELOPE CRUZ - IHALDUSVÄÄRSEIM NAINE
Ajakiri Esquire valis 40aastase Hispaania päritolu näitleja **Penelope Cruzi** (pildil) ihaldusväärseimaks tuntud naiseks maailmas. Staar napsas tiitli otse oma kolleegi Scarlett Johanssoni nina alt. Samas numbris ilmunud intervjuus räägib Penelope, kuidas ta aastate jooksul tööalasel muutunud on: teda ei huvita draamarollid enam karvavõrdki. «Tõelised kunstnikuhinged igatsevad alati draamat, nii minagi. Seda eriti nooruses. Aga nüüd, 40aastasena, ei saaks ma olla vähem huvitatud!» räägib naine. Esquire jagas tiitlit 11. korda. **ÕL**

ALAMY/AOP

«Möödunud aastasel eelarvearutelul oli Tarmo Leinatamme südamesoov muusikute palgatõus. Ta oli juba suures hädas oma tervisega, aga see, kuivõrd kogu hingega oli ta orkestrantide palkade teemas kinni – see sellises olukorras isegi ehmatas. Tulemusena orkestrantide palgad tõusid. Mõnigi asi, milles tema oli osaline – näiteks Tartu linna noortele puhkpillide ostmine – algasid nullist ja lõppesid suure edulooga. Ta mõtles ikka teistele ja sellele, et temast jääks maha pisut parem maailm.»

Andrus Ansip

«Tarmo jääb meelde eelkõige suurepärase muusiku ja dirigendina. Väiksed kurjustamised ja nõudlikkus käis ikka hea huumori kaudu. Mäletan teda alati

EVELIN VÕIGEMAST: aitäh, muusikasse, töösse ja elus

Esmaspäeval suri dirigent, koomik ja poliitik Tarmo Leinatamm (2. september 1957. – 13. oktoober 2014)

«Aitäh, Tarmo, et sa olid proovides mu vastu aus, halastamatu, konkreetne ja nõudlik,» ütleb Evelin Võigemast, näitlejanna, kes mängib praegu Andrew Lloyd Webberi muusikalis «Evita» nimiosa. Esmaspäeva õhtul 57aastasena meie seast lahkunud Tarmo Leinatamm oli selle lavateose muusikajuht ja dirigent.

• AIGI VIIRA
aigi.viira@ohtuleht.ee

«Aitäh, et sinu märkused olid kohe-selt täidetavad. Aitäh, et sa suhtusid muusikasse, töösse ja elusse ilusa kirglikkusega,» tänab Evelin Võigemast dirigent Tarmo Leinatamme koos loodud rolli eest. Täpselt samal moel kui Evelin Võigemast kirjeldab

Andis nõu, ei häbenenud oma arvamust

«Tarmo oli sõber, üks vähestest,» lausub Nõgene. «Tema terav ja maitsekas huumorisoon oli oodatud igas seltskonnas, kuid selle kõige taga peitus väga suur süda. Ta aitas, andis nõu, ei häbenenud oma arvamust. Selline oli ta sõbrana, kollee-

proovid – kus Tarmo Leinatamm enam osaleda ei suutnud –, hoidis trupp kokku ning lootis salamisi, et dirigent tõevoodist tõuseb.

«Tegime talle proovist video, et ta vaataks, kuidas läheb,» kõneleb Koit. «Juulikuus tegi ta loetud päevad meiega proovegi, kuid oli näha, et ta ei suuda ega jaks.»

«Ooperifantoomi» esietendusele 4. oktoobril Leinatamm ei jõudnud. Jõudu enam polnud.

«Eks me aimasime, et me enam ei kohtu.»

«Tarmo oli erakordselt hea huumorimeelega,» kordab

Kreisiraadio mees Leinatamm kehastas muusikalavastuse proovis hoopis teist tegelast. «Tema töömeetod oli vastupidine tema kuvandiga. See oli kuiv ja kõva töö. Me kutsusime teda härra doktoriks. Ta tegi lihtsalt perfektset tööd. Nagu täp-pisteadlane.»

Ka Ain Mäeots on seda meelt, et just Leinatamm viis Eesti muusikalilavastused maailmatasemele.

«Iga artisti jaoks oli alati tore, kuidas Tarmo orkestriaugust kaasa elas. See oli lapselik rõõm. Tarmot, kel oli näol nii tobe naeratus, võiski vaatama jääda,» meenutab dirigenti

meelde eelkõige suurepärase muusiku ja dirigendina. Väiksed kurjustamised ja nõudlikkus käis ikka hea huumori kaudu. Mäletan teda alati rõõmsameelsena ja olen igavesti tänulik aja eest, kui sain temaga koos muusikaliselt areneda.»

Maarja-Liis Ilus

PRIIT PAJUSAAR: kuidas me kohvikusse lobisema jääme

Kuigi just Tarmo Leinatamm dirigeeris 1996. aastal Oslos Eurovisiooni lõppvõistlusel Priit Pajusaare (pildil) laulu

«Kaelakee hääl» ja saateorkester tunnistas ta võistluse parimaks dirigendiks, tunnistas legendaarne helilooja Pajusaar, et tihedamalt sattus ta kolleegiga suhtlema hoopis hiljem -

Vanemuises «Detektiiv

Lotte» lavaletuleku aegu. «Meie klapp oli praktiliselt silmapilkne ja uskumatult kiiresti teadsime teineteisest asju, mida sõpradele usaldatakse harilikult siis, kui ollakse koos juba puuda soola ära söönud,» tunnistas Pajusaar.

Kui «Detektiiv Lotte» väljatulekuni oli jäänud veel loetud proovid ja järjekordne eriti närvesööv tööpäev sai mööda, läksid Pajusaar ja Leinatamm traditsiooniliselt teatri küljes asuvasse Shakespeare'i eines-tama.

«Sõime. Võtsime mõne klaasikesegi. Ja siis läks jutustamiseks,» muigab Pajusaar. «Maailma asju oli ju nii palju, mida korda seada. Kui siis üks meist kogemata korra pilgu tõstis, kohtus see täiesti tühja kohvikusaaliga. Ainult nurgabaari pukkidel istusid kolm ettekandjat. Selgus, et Shakespeare oli juba reipalt poolteist tundi kinni. Meie Leinatammega olime aga sattunud lobisemishoogu.»

«Aitan, et sinu märkused olid kõigest täidetavad. Aitäh, et sa suhtusid muusikasse, töösse ja elusse ilusa kirglikkusega,» tänab Evelin Võigemast dirigent Tarmo Leinatamme koos loodud rolli eest.

Täpselt samal moel kui Evelin Võigemast, kirjeldab Tarmo Leinatamme ka Paavo Nõgene, Vanemuise teatri menukate muusikalide produtsent, praegune kultuuriministri kantsler: «Tarmo oli fantastiline muusik. Ta oli Eesti parim muusikalidirigent, kelle tunnetus selles žanris oli unikaalne. Tarmo panus sellesse, et Eesti muusikal jõuaks maailma tipptasemele, on hindamatu. Suuresti tänu Tarmo armastuse ja pühendumusega tehtud tööle on Eesti lavadel nähtud palju häid muusikale.»

«Tarmo oli sõber, üks vähestest,» lausub Nõgene. «Tema terav ja maitsekas huumorisoon oli oodatud igas seltskonnas, kuid selle kõige taga peitus väga suur süda. Ta aitas, andis nõu, ei häbenenud oma arvamus. Selline oli ta sõbrana, kolleegina, parlamendipoliitikuna.»

Koit Toome (pildil) sõnab, et Tarmo Leinatamm oli tema jaoks vaieldamatult tähelepanuväärne inimene. «Kõige elurõõmsam ja muhedam dirigent, keda ma kohanud olen,» kõneleb Koit. «Temaga oli tore. Töö käis läbi huumoriprisma. Kõik artistid ootasid koostööd temaga. Lauljatel oli temaga laval turvaline olla.»

Enamgi veel - Koidu meelest suutis Leinatamm murda jää artistide ja orkestri vahel nii, et lõpuks olid kõik õnnelikud. Ka sel suvel, kui käisid «Ooperifantoomi»

Jõudu enam polnud.

«Eks me aimasime, et me enam ei kohtu.»

«Tarmo oli erakordselt hea huumorimeelega,» kordab Koit. «Tal oli huumor peas ja meeltes kogu aeg olemas. Ta oli lõpuni ikka seesama Tarmo.»

Ain Mäeots (pildil), lavastaja, kes on Leinatammega koos teinud hulga teatritükke, mõnab, et huumorisoonega oli dirigendil tõesti kõik hästi, aga proovides töötas mees ilma igasuguse naljata.

«Ma ei ole teravat inimest kohanud kui tema. Tarmo lähenes tööle kui arst ja kasutas ka meditsiinilisi termineid,» ütleb Mäeots, et

«Iga artisti jaoks oli alati tore, kuidas Tarmo orkestriaugust kaasa elas. See oli lapselik rõõm. Tarmot, kel oli näol nii tobe naeratus, võiski vaatama jääda,» meenutab dirigenti Lauri Liiv (pildil), muusikilaval kasvanud artist. Ta tõdeb kurvalt, et Leinatamm murdmine polnud kellelegi uudis. «Eks me kõik aimasime, et ilmselt me rohkem ei kohtu,» kirjeldab Lauri «Ooperifantoomi» prooviperioodi, mil Leinatamm enam dirigendipulti ei tõusnud. Kontrollendust nägi Leinatamm DVDlt, mis talle haiglasse saadeti. «See on nii nukker,» tõdeb Lauri. «Teisalt on mul hea meel, et ta nägi etenduse ikkagi ära ning sai selle saatel rahulikult lah-kuda.»

PINGINAABER RIIGIKOGUS TERJE TREI: Leinatamm kõneles oma haigusest nagu naabrist, kellega tuleb läbi saada

ANDRES PUTTING (DELFI/EESTI AJALEHD)

«Tarmolt ei maksnud kunagi küsida, kuidas tal tervis on. Tuli hoopis küsida: kuidas teil läheb?» meenutab Tarmo Leinatamme pinginaaber riigikogus Terje Trei. Leinatamm eelistas rääkida oma kasvajast nagu naabrist, kellega peab läbi saama.

«Hulk aega läkski neil hästi või rahuldavalt, aga tänavu kevade poole ta juba tunnistas, et läbisaamine pole enam kõige parem,» räägib Terje Trei. «Ma ikka tegin talle aeg-ajalt etteheiteid, et kas on vaja nii palju pingutada, aga selle jutu lõpetas ta kiiresti, küsides: kuna ma siis veel pingutan?»

Kui riigikogulane Valdo Randpere neli kuud tagasi Tarmo Leinatammega vestles, olnud Tarmo kindel, et näeb ära nii töös olnud lavastuse «Ooperifantoom» kui ka veel järgmise ja ülejäämisega lavastuse.

Möödunud laupäeval käis Randpere koos Imre Sooääriga haiglas Leinatamme vaatamas, kingiks kaasas kimp lilledest, mille inimesed olid kooseluseduse vastuvõtmise päeval riigikogu ette toonud.

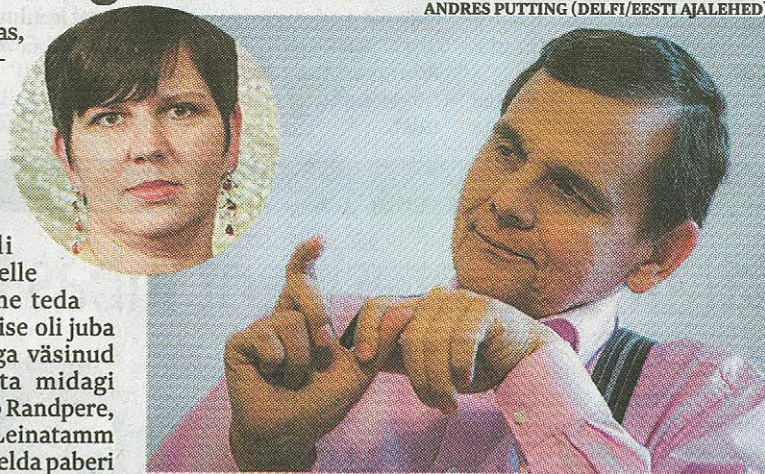
«Tarmo käepigistus oli tugev ja tema vaim selge, kuigi raske haigus oli ta kehast võitu saamas. Kui näitasin talle pilte lilledemerest riigikogu ees, tuli talle pisarsilma,» kirjutas Sooäär külastusest oma Facebooki küljel.

Meenutades samas, et ühe kooseluseduse algatajana oli Leinatamm alati tolerantne kõigi inimeste vabade valikute osas.

«Tarmol oli väga hea meel selle üle, et me tulime teda vaatama, aga ta ise oli juba liiga nõrk ja liiga väsinud selleks, et suuta midagi öelda,» tunnistas Randpere, et pisut proovis Leinatamm kolleegidega suhelda paberi ja pliiaatsi abil.

Peale uudiste riigikogust andis Randpere edasi ka tervitused Evelin Võigemastilt.

«Me olime just paar päeva varem rääkinud Eveliniga Tarmo olukorrast ja

PINGINAABRID: Terje Trei ja Tarmo Leinatamm.

Tarmol oli tervituste üle väga hea meel,» ütleb Randpere. Ning ohkab: «Tarmot seal näha oli nii traagiline,

sest tegelikult oli ta ju alati hästi energiline. Kõik on tema kohta öelnud, et ta põles kogu aeg täiega.»

25 aasta möödumist albumi «Külmale maale» (pildil) ilmumisest tähistab tänava ansambel J.M.K.E.

Legendaarselt albumilt pärinevad bändi surematud hitid «Tere, perestroika», «Valge liblika suvi», «Elab veel Beria», «Internatsid» ja paljud teised. 18. oktoobril tähistab J.M.K.E. kontserdiklubis Rock Café albumi ilmumist kontserdiga, kus kantakse ette kõik albumi lood. Hiljuti Raadio 2 korraldatud Eesti kõigi aegade parima albumi küsitlusel hääletas publik albumi «Külmale maale» 2. koha vääriliseks ja 102-liikmeline kriitikute kolleegium hindas albumi esikohavääriliseks.

CLOONEY ABIKAASA VÖTTIS MEHE NIME

George Clooney värske abikaasa Amal (pildil), neiupeelvenimega Alamuddin, on pärast pulmi ametlikult oma abikaasa nime võtnud, vahendab Page Six. Õiguskaitsebüroo Doughty Street Chambers, kus Amal töötab, on naise nime ka firma kodulehel ära vahetanud: firmas töötavate isikute all on Amali näopildi juures uhkelt tema uus nimi: Amal Clooney. Hollywoodi paaridele on mehe perekonnanime kasutuselevõtt pigem erand kui reegel.

27. septembril Veneetsias abiellunud paari mesinädalad on selle muudatusega ka ametlikult läbi: 36aastane inimõiguste advokaadist proua Clooney naasis tööpostile juba esmaspäeval ja viibib praegu lähetusel Kreekas. Samal ajal filmib härra Clooney New Yorgis oma uut lineteost «Tomorrowland». **ÕL**

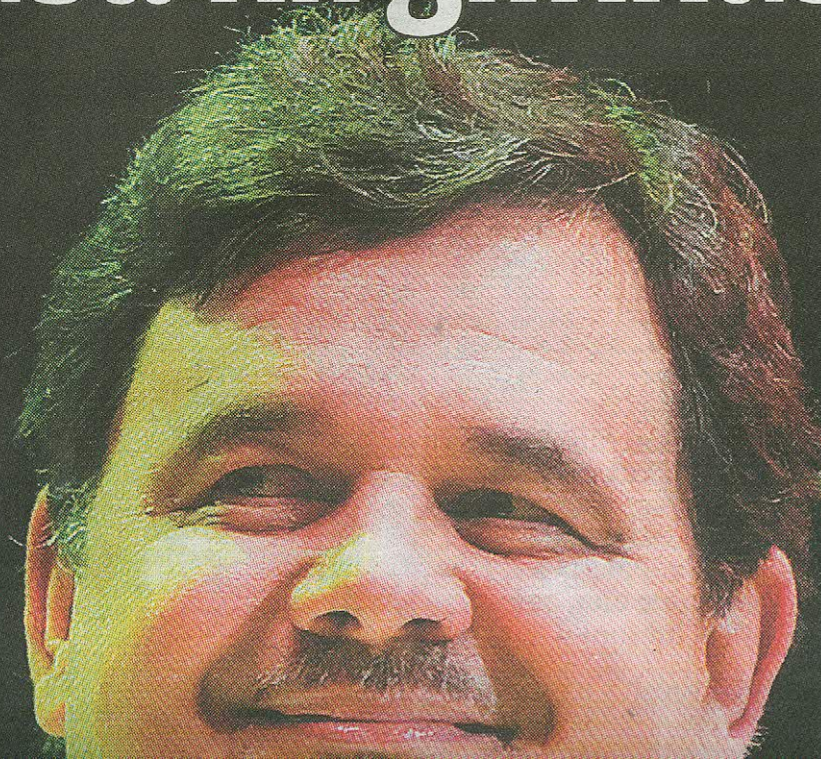

ALAMY/AOP

Tarmo, et sa suhtusid se ilusa kirglikkusega!

JUMALAGA, TARMO LEINTAMM:
Leinatamme ärasaatmine toimub esmaspäeval, 20. oktoobril kell 14 Tartus, Vanemuise teatri suures majas.

GRETE LÕBU: «Tarmo tuli saatesse oma haigusest rääkima missioonitundest!»

Veidi üle aasta tagasi, 2013. aasta 2. septembri «Ringvaates» rääkis Tarmo Leintamm avalikkuse ees esimest korda oma raskest haigusest. Grete Lõbule oli Leinatamme pihtimuslugu esimene intervjuu «Ringvaate» saatejuhina, dirigendile ja poliitikule jäi see aga viimaseks tele otseesinemiseks.

«Helistasin Tarmole ja küsisin, mis ta arvab sellest mõttest – rääkida avalikult oma haigusest.» Grete ütleb, et Tarmol oli väga kindel sõnum: «Et inimesed lähesisid uuringutele ja laseksid oma tervist aegsasti kontrollida. Et eriti mehed lähesisid arsti juurde ja annaksid vereanalüüsi, mille pealt on siis üldpildis näha, mis inimese organismis toimub. See motiveerisid...»

EKRAANITÖMMIS

Et kaaslasega on vaja hästi läbi saada ning ainult niimoodi on võimalik elupäevi juurde saada. Tarmo ei kasutanud haigusest rääkides mitte kordagi sõna «vähk».

Teine lugu on «Ringvaate» saatejuhi sõnul see, kuidas Leinatamm...»

ANU VÄLBA: Tarmoga oli väga hea koostööd teha

«Kreisiraadio» ja «Laululahingu» toimetaja **Anu Välba** (pildil) meenutab Tarmo Leinatamme kui heatujulist ja rõõmsameelset inimest, kellel oli suur osa selles, et «Laululahingu» saade inimestele südamesse läks.

«Mul on kohutavalt hea meel, et mul on olnud võimalus Tarmoga koostööd teha ja näha, mismoodi ta töötab ja mõtleb. Temaga oli väga hea koostööd teha. Ta pidas oma sõna ja oli väga täpne,» meenutas Välba «Laululahingut» juhtinud Tarmo Leinatamme.

«Laululahingus» ma nägin seda, mida tähendab Tarmo kohalolek. Kuidas ta suudab motiveerida inimesi enda ümber. Tarmo seostub mulle alati hea tuju, nalja ja rõõmuga. See pilt on see, mis mul Tarmost on,» sõnas Välba. «Ma ei kujuta ette, et Tarmot enam ei ole. See on uskumatu. Mul on südamest kahju, et Tarmot enam ei ole.»

PEETER OJA: mu 50. sünnipäeval sõitis Tarmo mulle Itaaliasse külla

Peeter Oja ja Hannes Võrno meenutasid «Aktuaalsele kaamerale» antud usutluses oma head sõpra ja ekraanipartnerit Tarmo Leinatamme. Peeter Oja sõnul tundis ta Tarmo Leinatamme juba lapsena, sest nad laulsid ühes poiste-kooris. Lähemalt hakkasid mehed suhtlema 1986. aastal, kui neist said algul kolleegid Vanemuises ja peagi ka südamesõbrad.

Kui Ojal oli Leinatammega vanusevahet kolm aastat, siis Võrnoga kaksteist. Võrno sõnul ei tähendanud see aga midagi. «Tarmo on pool elu mu hea sõber olnud ja ma ei kujuta ette, et teda mu elus poleks olnud. Ta oli mulle korraga vend, onu, sõber, äripartner, kaastööline ja kaasteeline,» rääkis Võrno.

Peeter ütles, et talle jääb Tarmost meelde palju hetki, mille hulgast valida on raske. «Mingi aeg olime pidevalt ninapidi koos. Ta oli mu parim sõber.» Kõige eredamalt on Ojal aga meeles oma 50. sünnipäev, kui ta oli Itaalias. «Olin rannas ja lugesin õnnitluste SMS. Ümberringi

...kõrda avalikult oma haigusest.» Grete ütles, et Tarmol oli väga kindel sõnum: «Et inimesed läheksid uuringutele ja laseksid oma tervist aegsasti kontrollida. Et eriti mehed läheksid arsti juurde ja annaksid vereanalüüsi, mille pealt on siis üldpildis näha, mis inimese organismis toimub. See motiveeriski teda intervjuud andma,» meenutab Grete Lõbu.

«Arvan, et seda pihtimuslugu oli tema käest juba varem päris mitu korda küsitud, kuid ta tõesti ei tahtnud sellest rääkida,» usub Grete. Ilmselt Leinatamm usaldas teda: «Me oleme alati hästi läbi saanud. Vastastikune sümpaatia. Me oleme üheskoos saateid teinud. Võib-olla ehk seetõttu oli ta samuti nõus «Ringvaatesse» tulema. Pärast väikest dialoogi iseendaga.»

Kui Grete Lõbu Leinatamme käest saates küsis, kuidas ta võitleb raske haigusega, oli vastus mõneti ootamatu: «Tarmo ütles, et tema ei võitle, vaid elab koos oma kaaslasega.

Et kaaslasega on vaja hästi läbi saada ning ainult niimoodi on võimalik elupäevi juurde saada. Tarmo ei kasutanud haigusest rääkides mitte kordagi sõna «vähk».

Teine lugu on «Ringvaate» saatejuhi sõnul see, kuidas Leinatamm aktseptsis seda, mis temaga on juhtunud, kuidas ta püüdis oma elu ümber hinnata ja elada nii vapralt, kui tal seda võimalust antud oli.

Grete Lõbu mõõnab, et Tarmo Leinatammega saadet tehes ei tekkinud kordagi sellist tunnet, et dirigendi ja muusiku elutee pikkuseks on jäänud veel kõigest aasta: «Tarmol oli saate ajal elusäde silmis ja optimism hääles, kuigi ma teadsin, millised asjad tema elus sel ajal käimas olid. Tal oli tervenemise plaan kogu aeg seal kusagil kuklas olemas.»

Viimati trehvas Grete Tarmot suve algul: «Pärast intervjuud me mõne korra helistasime, kuid enam ei kohtunud.»

KAJA ROOMETS

KALEV LILLEORG

KREISIRAADIO: Hannes Võrno, Peeter Oja, Tarmo Leinatamm.